

Právní důsledky poskytování neúplných školení BOZP pro práce ve výškách

Úvod

Práce ve výškách a nad volnou hloubkou patří mezi práce, které i při použití osobních ochranných pracovních prostředků a dodržení všech bezpečnostních zásad, stále vystavují pracovníka zvýšenému riziku ohrožení života nebo zdraví. To je důvodem, proč i bez ohledu na zákonné povinnosti (<https://craa.cz/2022/01/27/zakonne-povinnosti-v-oblasti-prevence-rizik-bozp-i-pro-vyskare/>), je nezbytné, aby byl pracovník k jejich provádění dostatečně vyškolen.

Takovéto školení není pouze formalitou. O tom, co by mělo obsahovat, pojednával článek „*Minimální požadavky vyplývající z právních předpisů na obsah školení pro práci z lana*“ (<https://craa.cz/2022/01/24/minimalni-pozadavky-vyplývající-z-právních-předpisů-na-ob-sah-školení-pro-práci-z-lana/>). Objevují se ale i případy, kdy školitel v rámci školení neprobere všechna témata, případně časová náplň školení svou délkou neumožní probírat veškerá témata uvedená v osnově.

V případě nekvalitních, resp. neúplných služeb v oblasti školení BOZP pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou lze spatřovat dvě základní formy odpovědnosti (možných právních důsledků), z nichž jedna působí spíše vůči ostatním soutěžitelům (konkurenci) a spotřebitelům, zatímco druhá působí vůči klientům, tj. zaměstnavatelům (i OSVČ) čerpajícím služby školení.

1. Nabídka „nesplnitelného“ jako klamavá reklama

Poskytovatel služeb v oblasti školení BOZP (dále jen „školitel“) se může dopouštět tzv. „nekalosoutěžního“ jednání ve formě klamavé reklamy, pokud ve své

nabídce inzeruje službu určité kvality (v případě školení zejména obsahové), byť takto kvalitní službu není s ohledem na objektivní možnosti (např. dobu školení) schopen zákazníkovi poskytnout.

Klamavá reklama je vymezena ust. § 2977 občanského zákoníku („**OZ**“) jako „reklama, **která souvisí s podnikáním nebo povoláním**, sleduje podpořit (...) poskytování služeb, přičemž klame nebo je způsobilá klamat podáním nebo jakýmkoli jiným způsobem osoby, jimž je určena nebo k nimž dospěje, a tím i zřejmě **způsobilá ovlivnit hospodářské chování takových osob**“. Při posuzování, zda je reklama klamavá, se přihlíží ke všem jejím znakům, zvláště pak k údajům, které reklama obsahuje (mimo jiné) **ohledně povahy, způsobilosti k určenému účelu či podrobnějšího vytčení a dalších znaků zboží nebo služeb včetně předpokládaných výsledků použití, jakož i podmínek, za nichž se služba poskytuje**.

- ✓ V případě, že školitel inzeruje, že školení BOZP určitého obsahu pojme do menšího časového rámce než je objektivně možné, přičemž současně poskytuje zákazníkům např. ujištění o tom, že jeho školení představuje kompletní přípravu pracovníků na výkon práce (tedy garantuje, že jeho služba zajistí pro zaměstnavatele splnění příslušných právních povinností dle zákoníku práce či nařízení vlády č. 362/2005 Sb.), uvádí zákazníky v omyl ohledně jeho skutečného obsahu, resp. jeho kvality.
- ✓ Zaměstnavatel je povinen zajistit svým zaměstnancům vhodné podmínky pro řádný výkon práce, mimo jiné též určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP (viz § 103 odst. 3 ZP). Protože zaměstnavatel nemusí být v této oblasti odborníkem, poptává ke splnění této své povinnosti profesionála, od něhož legitimně očekává odpovídající standard odbornosti, k níž se profesionál při poskytování svých služeb hlásí. Pokud profesionál (školitel) tedy deklaruje určitý standard odbornosti (např. prostřednictvím osnovy školení či nabídky služeb), aniž by poté tomuto standardu dostál při samotném poskytování služby, může jeho jednání naplnit skutkovou podstatu klamavé reklamy. Každý případ je nicméně nutné posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti a intenzitu nesouladu mezi nabízeným a skutečně poskytovaným plněním.

- ✓ Podmínka způsobilosti ovlivnit hospodářské chování osob bude splněna zejména v případě, kdy školitel nabízí s ohledem na omezený časový rámec levnější službu než jeho konkurenti, v důsledku čehož zaměstnavatel zvolí jeho službu právě s ohledem na nižší cenu.

Možné důsledky:

- Kdo by byl v důsledku klamavé reklamy ohrožen na svých právech (nebo kdo by v jejím důsledku přímo utrpěl škodu – zpravidla to bude jiný školitel), **může se žalobou domáhat toho, aby se příslušný školitel zdržel nekalé soutěže nebo aby odstranil závadný stav. Kromě toho může dotčená osoba požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení.** V praxi však může být problematické zejména vyčíslení škody nebo shromáždění dostatku relevantních důkazů, kterými by bylo možné klamavou reklamu prokázat.
- V případě, že by reklama cílila na spotřebitele, bylo by možné též podat podnět na ČOI pro porušení zákona o ochraně spotřebitele, které je kvalifikováno jako přestupek, zejména jde-li o povinnost poskytovat služby v předepsané jakosti, která vyplývá ze zvláštních předpisů (§ 3/1/b) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele ve spojení s příslušnými ustanoveními pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti BOZP) nebo zákaz nekalých obchodních praktik (§ 4 ve spojení s § 5 zákona). Aby byla odpovědnost za přestupek v popsané situaci založena, je nutné, aby nabídka služeb směřovala vůči spotřebitelům, nikoli vůči jiným podnikatelům. Právě tato podmínka může použitelnost zákona o ochraně spotřebitele v mnohých případech nabízení školení citelně omezit.

2. Odpovědnost školitele za škodu způsobenou informací nebo radou

Ust. § 2950 občanského zákoníku upravuje odpovědnost odborníka za škodu způsobenou informací nebo radou. Platí, že kdo se **hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání** k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí

škodu, způsobí-li ji **neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu** v záležitosti svého vědění nebo dovednosti.

Radou nebo informací je jakékoli odborné sdělení, včetně sdělení poskytovaného v rámci školení. Aby byla založena odpovědnost školitele za škodu, musí být splněny následující podmínky:

1. **Odborník podává škodlivou radu / neúplnou nebo nesprávnou informaci** = neúplnost informace je možno spatřovat v nedostatečném obsahu školení / neprojednání určité problematiky v rozsahu nezbytném z hlediska předpisů na úseku BOZP;
2. **Rada nebo informace je poskytnutá za úplatu** = úplatou je třeba rozumět cenu kurzu;
3. **Nesprávnost, resp. neúplnost informace je poznatelná z hlediska „průměrného odborníka“** = ne každá neúplná či nepřesná informace založí odpovědnost školitele za škodu, kterou svou radou způsobí. Nesprávnost či neúplnost je nutné posuzovat měřítkem průměrného odborníka – tedy z hlediska, zda příslušná informace může být v čase jejího poskytnutí průměrným odborníkem jako nesprávná vnímána.
4. **Vznik škody**

Zaměstnavateli může vzniknout škoda v podobě **náhrady újmy za pracovní úraz**, který utrpěl zaměstnanec, jenž byl nesprávně nebo neúplně proškolen, přičemž pracovní úraz souvisí s činnostmi, k nimž se proškolení vztahovalo. Současně, pokud se zaměstnavatel řídí nesprávnými či neúplnými informacemi ze školení, může opomenout splnění některé své zákonné povinnosti podle zákoníku práce či nařízení vlády, v důsledku čehož může být naplněna skutková podstata některého z **přestupků a úseku BOZP podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce**.

- § 30/1/e) (zaměstnavatel nezajistí přijetí opatření potřebných k prevenci rizik, ačkoli k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu) → pokuta až 2.000.000 Kč
- § 30/1/f) (nedodrží povinnosti při zajišťování bezpečnosti práce stanovené v § 101 až 103 zákoníku práce) → pokuta až 2.000.000 Kč

- Jde o povinnosti na úseku BOZP, zejména povinnost vyhodnotit rizika vykonávané práce a na základě tohoto vyhodnocení učinit opatření zajišťující vhodnou úroveň bezpečnosti (§ 101 a 102 – prevence rizik) a zejména (§ 103/2 a 3) **povinnost zajistit zaměstnancům školení doplňující jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce včetně určení jejich obsahu a četnosti, tak, aby nebylo připuštěno, že zaměstnanec bude vykonávat práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti.**
- § 30/1/q) (neplní povinnosti týkající se pracoviště a pracovního prostředí stanovené v zákoně o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (..), v nařízení vlády o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky) → pokuta až **1.000.000 Kč**
 - Klíčovou povinností je zejména povinnost podle čl. XI přílohy nařízení č. 362/2005 Sb. (**Zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům v dostatečném rozsahu školení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci ve výškách a nad volnou hloubkou**).

5. Příčinná souvislost mezi poskytnutím informace a vznikem škody

Poškozený zaměstnavatel případně musí být schopen prokázat, že škoda vznikla v důsledku nesprávné či neúplné informace udělené školitelem – je přitom třeba dovodit, že bez poskytnutí informace či při poskytnutí informace správné a úplné by škoda nenastala. V této souvislosti je významné, zda školitel může předvídat, že poskytnutím nesprávné/neúplné informace může vzniknout zaměstnavateli či jemu podřízeným osobám škoda či jiná újma.

Jedná se o jeden z druhů občanskoprávní škody, jejíž náhrady se poškozený musí případně domáhat **žalobou**.

V řízení bude poškozený zaměstnavatel muset prokázat (domnívá-li se, že školitel jednal v rozporu s požadavkem odbornosti) výše uvedené předpoklady vzniku škody včetně příčinné souvislosti. Nemusí však prokazovat zavinění školitele, neboť v případě jeho odpovědnosti jakožto odborníka za škodu způsobenou informací nebo radou jde o odpovědnost objektivní (neřeší se tedy otázka zavinění).

Lze tedy uzavřít tak, že nabízením a poskytováním „vadného“ školení se školitel vystavuje riziku vzniku povinnosti nahradit zaměstnavateli škodu, která mu vznikla v podobě odškodnění zaměstnance za pracovní úraz nebo v podobě pokuty za přestupek dle zákona o inspekcii práce.

3. Přehled ustanovení, která svou povahou souvisejí s nekvalitním proškolením

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

- § 101 – 103 (povinnosti na úseku BOZP)
- § 224 (povinnost vytvářet pracovní podmínky, které umožňují bezpečný výkon práce)
- § 248 (prevence a povinnost zajišťovat pracovní podmínky tak, aby zaměstnanci mohli řádně plnit své pracovní úkoly bez ohrožení zdraví)
- § 250 (omezení povinnosti zaměstnance nahradit zaměstnavateli škodu, byla-li způsobena mimo jiné též porušením povinností za strany zaměstnavatele)
- § 265 – 269 (pracovní úraz a povinnost zaměstnavatele nahradit vzniklou újmu)
- § 270 (možnost (částečného) zproštění se povinnosti nahradit újmu vzniklou v důsledku pracovního úrazu mimo jiné za předpokladu, že zaměstnanec byl prokazatelně řádně seznámen s příslušnými předpisy a pokyny k zajištění BOZP a tato znalost byla soustavně vyžadována a kontrolována – v důsledku neúplného školení zaměstnavatel může přijít o možnost částečného zproštění se povinnosti k náhradě újmy).

Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany

zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

- § 9/1 (povinnost zaměstnavatele provádět úkoly v oblasti hodnocení a prevence rizik)

Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky

- Část XI přílohy č.1 (povinnost zajišťovat školení v odpovídajícím rozsahu)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- § 5 – standard odborníka a presumpce zavinění, jedná-li odborník bez odborné péče
- § 2950 – škoda způsobená informací nebo radou poskytnutou za úplatu
- § 2976 a 2977 – klamavá reklama

Mgr. David Horn, 4. 4. 2022

Advokátní kancelář Slaninová Vokál